NOVICE
gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v saboto 28. aprila 1855. List 34.

Jams ali kitajski krompir.

Že v 7. letošnjem listu smo povedali svojim bravcem od neke za Europo nove korenike, ktero v Kini pridelujejo in vživajo kakor pri nas zdaj krompir, kteri je pred 290 leti tudi iz ptujega, iz Amerike, v Europo in kakih 200 let pozneje še le v naše kraje prenešen bil.

Ker se je začela temu novemu sadu, ki se po domačem imenu Jams imenuje, v mnozih kmetijskih časnikih velika hvala peti in se res od mnozih verjetnih ljudí pripoveduje, da bi utegnil jams kadaj tudi nam kakor krompir prijeten biti, hočemo od njega kaj več povedati tudi našim gospodarjem; morebiti ga bomo že drugo leto za poskušnjo sadili tudi pri nas. Če je ta kitajski sad res tako dober, kakor ga hvalijo, ne bomo menda 200 let potrebovali kakor je potreboval krompir, kterega so mogli našim očetom z veliko silo vriniti!

Angleži so si naročili letos nekoliko tega krompirja naravnost iz Kine, in od tega je austrijanski poslanec v Londonu grof Colloredo 12 krompirjev na Dunaj poslal, ki so bili takole razdeljeni: 3 so dobili svitli nadvojvoda Joan v Gradec, 3 je dobil višji oskerbnik cesarskih grajšin vitez Pfusterschmied, 2 vodja c. k. botaniškega verta Fenzel na Dunaji, 2 c. k. verinarska družtva na Dunaji, 2 pa baron Sina.

Gosp. Montigni, francozki konzul v Šangaji v Kini, je bil pervi, ki je, ker je vidil in sam pokusil ta sad pri Kitajcih, ga priporočil Francozom, naj ga poskusijo, ker po njegovih mislih je tako dober kakor krompir.

Poskusili so ga res saditi, in tole so zvedili:

1. Po okusu in tečnosti je enak krompirju; profesor Decaisne terdi celó, da ima več sladkornega v sebi.

2. Pridela se ga veliko več kakor krompirja, in ni bolezni podveržen.

3. Tudi v taki pešeni in slabi zemlji se dobro obnaša, ktera ni za noben drug sad.

4. Prav lahko se dá zaploditi in pomnožiti.

5. Po več let zamore v zemlji ostati, in vendar ne gnjije, marveč še debeleji in tečniši prihaja.

6. V kletih (keldrih) ali šupah se dá hraniti, in ene mesce pozneje kakor krompir začne izrašati.

To so pač dobre in lepe lastnosti. Bog daj! da bi se vse od kraja tudi povsod poterdile.

Sadili so ta krompir sred mesca aprila (malega travna), ako se ni bilo več ponočne zmerzlíne bati, celega in na kosce zrezanega, posebno takega, ki je po 20, 24 noter do 28 lotov vagal. Frišen gnoj mu ne tekne, prileže se mu pa mešani gnoj iz polovice perstí, polovice pa preležanega gnoja.

Da se jams tudi v precej merzlih krajih dobro obnaša, se bere v kitajskih bukvah „Nong-sang-Tsi-Yoo“ (to je, v bukvah gospodarstva), ker stojí tole: jamsa ne sadi pred kakor v drugi polovici aprila in kopaj ga v drugi polovici oktobra, ko je zemlja že zmerzovati začela. Iz tega se vidi, da v severnih krajih Kitajskega je še bolj merzlo kakor pri nas.

Mnogotere kemijske preiskave tega sadú so razodele, da v 100 delih ima 16 delov moknatega (štirke); krompir ima, če je dober, res moknatega enmalo več (20 delov), pa jams ima še eno posebno stvar v sebi, ki mu veliko tečnost daje. Če se ta korenika zreže v majhne platnice in posuší, se dá v moko zmleti, ki se za kruh porabiti dá.

Iz te preiskave je tedaj očitno, da sta si krompir in jams prava brata, le s tem razločkom, da uni je v Ameriki, ta pa v Azii doma. Od znotraj je jams bel kakor sneg in je kuhan in pečen dober. Skuha pa se na pol hitreje kakor krompir, tedaj se pri njem tudi derv prihrani. V tem ga pa še posebno prekosí, da jams celo leto popolnoma dober ostane.

Gosp. Montigny pripoveduje, da Kitajci, ta sad izkopovaje, vse drobnejše korenike mečejo na stran in v jamo, ktero s slamo pokrijejo in potem plast parstí čez njo veržejo; spomladi jih vzamejo ven in položé v pripravljene grede, kjer kmalo dolge štible poženejo; kakor hitro te 6 pavcov dolge zrastejo, kar se zgodí v 4 ali 6 tednih, vzamejo korenike iz teh gred in jih presadé na polje, ktero izorjejo ali skopljejo v globoke razore pa naj manj 12 pavcov visoke brazde. Na grivi brazd skopljejo z matiko plitve jame in v te položé podolgoma koreniko s štiblami vred, kterim le perje potergajo; korenike in štible zagrebejo s parstjo.

Tako ravnajo ž njim na vertih. Na polji pa ravnajo takole: Njivo globoko izorjejo in visoke brazde napravijo; v razore pokladajo za čevelj saksebi manjše korenike, ktere do jeseni rastejo in po funtu težke zrastejo, V jeseni jih skopljejo le toliko, kolikor jih potrebujejo za zimo; vse druge pusté v zemlji do spomladi.

Nekaj iz občnega zbora dunajske kmetijske družbe.

20. dan t. m. je bil občni zbor kmetijske družbe na Dunaji.

Gospod predsednik knez Adolf Schwarzenberg je zboru razodel, kako očitno so se dohodki njegovih grajšin pomnožili, kar je začel manj žita sejati, namesto njega pa klaje pridelovati in pridno spravljati vse, iz česar se dela gnoj. Gosp. vitez Kleyle, ministerialni svetovavec, je temu pristavil, da, ker se veliko veliko preveč v našem cesarstvu žita seje, ktero polje zlo izpiva in slabí, smo zdaj tako deleč že prišli, da nimamo žita v ptuje dežele na prodaj pošiljati, živine pa moramo iz ptujih dežel kupovati. Ta nadloga se pa zamore le odverniti, ako bojo gospodarji le polovico svojega zemljiša za žito, polovico pa za klajo obračali, ker le z obilnim pridelovanjem živinske klaje se zamorejo kmetije dobro na noge spraviti. Kadar bo več klaje, bo kmali več živine, in živinorejo v doljni Austrii povzdigniti, je vis. ministerstvo dunajski družbi dovolilo 3000 fl. za da-

rila ali premije skozi 3 leta. Te darila se pa ne bojo delile, kakor je dozdaj navadno bilo, tistim gospodarjem, kteri naj lepšo in naj žlahnejšo živino na ogled pripeljejo, ampak takim, kteri na majhnem svetu naj več lepe živine z domá pridelano klajo izredé, in pa takim, ki med 100 noter do 12 oralov posestva toliko klaje pridelajo, da jim je ni treba celó nič kupovati ali pa le malo, in kteri ima zraven tega tudi gnojnišče v naj boljem stanu. Darila so v več verst razdeljene in sicer po 50, 100, 150 in 200 fl. in se bojo vsako leto v drugem kantonu delile. Tem cesarskim darilom je pridjala še kmetijska družba 300 fl., in predsednik družbe 200 fl. — Gosp. baron Hohenbruk je predložil še nasvèt: naj bi se iztekanje gnojnice iz hlevov in razlivanje po ulicah in cestah kot zdravju škodljiva napaka postavno prepovedala.

O slovniškej sodnii.

Važen in zelo važen je nasovet, ki je tam en dan bil v „Novíce“ postavljen: naj bi se postavila slovenska slovniška sodnija, ki bi sostavke in rokopise za natis namenjene pretresovala. Francozi, Italijani in drugi so imeli in imajo svoje akademije; pri nas pa vsak po svoje pišemo, da se koj po pisavi lahko vé, je li pisatelj Krajnec ali Istran ali kajli, čeravno slavno c. k. ministerstvo za vse, kar nas je slovenskega jezika, edini zakonik izdaja, in so od njega za vse šole c. k. gimnazij, kjer se slovenski jezik učí, edine beríla predpisane.

Zraven tega, kar so o tem „Novíce“ že povedale, naj sledé tù dalje še nekteri nasoveti.

Za slovniško sodnijo bi bila menda Ljubljana naj pripravniši kraj. Slovniški presojevavci bi morali biti s slovnico, n. pr., z gosp. Metelkovo dobro znani. Pismenke izuzeti je sicer ta slovnica za našo rabo prav dobra. Zraven nam je na Štajarce, Korošce in Primorce ozor imeti. Ako hočemo prav slovenski pisati, ne smé obveljati ne samo krajnsko, ne samo koroško, ne samo štajarsko, ne samo primorsko, ampak to kar je v duhu slovenščine ukoreninjenega, kar je občega, in kar tudi stara slovenska slovnica (n. pr. Dobrowskega) za pravo spozna. Ta bi morala večkrat razsoditi, kdo izmed nas prav ima. Tako bi marsiktero slovniško zerno li na Štajarskem, drugo li ob slovenskem Primorji, tretje pa li na Krajnskem ali Koroškem najdli in za pravo zlato spoznali. Slovnica in slovar morata vkupaj hoditi. Slovar, ki se zdaj natiskuje, je za vse Slovence (to je, za krajnske Slovence) in je povsod zernja iskal, pa ni vsega, kar je najdel, sprejel, ampak vse je prerešetal; kar se je oklenega pokazalo, je sprejel, in kar je bilo plev, jih je zavergel, naj si bodo na Krajnskem ali Štajarskem ali kjer si koli bodi najdene. Ravno tako mora slovnica ravnati, povsod blaga za se iskati, in, kar je dobrega, ohraniti.

Ko je o slovniškej sodnii govorjenje, mi nikar za zelo ne uzemite, ko si upam nektere gospode naravnost nagovarjati: naj bi se tega opravila ulotili; ti gospodje so, n. pr., g. Metelko, g. dr. Bleiweis, gg. vrednika „Danice“. Tudi dva s slovenščino dobro znana Štajarca, ki v Ljubljani ali vsaj blizo Ljubljane stanujeta, kaka dva taka Korošca in Primorca bi bilo v ta zbor vzeti. Kar bi ti gospodje po čezpolovičnici (per vota majora) za pravilno spoznali, bi moralo za vse naše Slovence obveljati. Če bi kdo menil, da ima v kakej reči prav, in da se morda gg. presojevavci motijo, naj bi jim ali v pisanji naravnost njim poslanem ali v „Novícah“ razložil, zakaj on to terdi; — oni bi njegove vzroke pretresli in mu ali prav dali, ali tudi vzroke ob kratkem najprimerniše v „Novícah“ razložili: zakaj da njegovega mnenja ne poterdijo. Oktroiranje slovniških pravil od posameznih, naj bodo še tako učeni, ne zdá, kjer med nami ga ne bode kmalo dandanašnji tako učenega, da bi se v slovenščini semtertje kaj ne motil, da bi včasih sam soveta ne potreboval, in en sam semtertje kaj zgreší, več očí pa več vidi. Zanapnej morajo pravila še li dognane in uterjene biti. Pred to sodnijo morajo veljati li dovodi. Samoglavnosti, zamerljivosti, če se eden druzega kaj podučimo, ne smé nič biti. Preljubav za kako drugo slovensko ne krajnsko narečje, izpeljave iz etimologije, ki še ni dognana, to vse mora obmolčati. V dvomih se je deržati dozdaj navadnega ali kar sodnija za prav spozná.

Naj bode o tem dosti, saj ste tisti, kterim to govorím, sami previdni, da si lahko mislite, kar tù ni rečenega. Učenim je kmalo dosti rečenega. G. prof. Metelko in g. dr. Bleiweis *) bodita s temi versticami v imeni več verlih Slovencov prošena slovniško sodnijo osnovati. Pa poreče kdo: „saj imamo dovelj slovnic, — po njih naj se pisatelji ravnajo, bodejo pa prav pisali“. Slovnic je res dovelj, toda ko bi bile tudi v vsem popolnoma, bi vendar slovniška sodnija ne bila od več. Italijani pravijo: „La pratica val più della grammatica“. Marsikaj se vé iz slovnice, ko pride pa na pisanje, se polno pomot vrije, in veliko rečí zgrešimo. Tako se godí meni, tako drugim. Zraven tega se pa v slovnicah nektere rečí pogrešajo; morda je tudi kaj prenarediti ali kaj od novega ustanoviti, kar bode li sodniška sodnija v stanu storiti. Naša slovenščina še ni uterjena kot nemščina ali drugi popolnoma omikani jeziki, in ako bi tudi bila, bi bilo vendar zavoljo ohranjenja edinosti potreba slovniške sodnije. Mnogo bi bilo še o tej sodnii reči, pa ne rečem, ker vém, da sta g. prof. Metelko in g. dr. Bleiweis v rečéh, ktere molčim, bolj znajdena memo mene. (Dalje sledí.)

Ozir po svetu.

Število ljudstva na Rusovskem.

Na europejskem Rusovskem živí na kvadratni milji le blizo 648 ljudí; na ravno tolikem prostoru jih pa živí v našem cesarstvu 3163, na Pruskem 3265, na Francozkem 3723, na Angležkem celó 4983. Kako malo obljudena je tedaj še Rusija memo druzih deržav. Francozko ima na prostoru 10.096 kv. milj 1600 mést, Angležko na 5554 kv. miljah le 980, nemške dežele pa na prostoru 11.800 kv. milj 2395, Rusovsko ima na 95.710 kv. miljah v Europi (razun Poljskega) 613 mest, 1252 mestic in sel; v sila veliki Sibirii je le 44 mest in terdnjav in 132 naselišč, v Europi in Sibirii skupaj 291.377 kmetijskih naselišč (izmed teh jih je v Sibirii 6950), med temi je le 33.685 vasí, 321 pa ptujih naselitev.

Angležki red hlačnega traka.

Angležki red hlačnega traka (order of the garter), kterega je unidan z veliko slovesnostjo francozki cesar od angležke kraljice prejel, je naj častniši red angležki. Ustanoval ga je kralj Edvard III. v letu 1349. Znamnje tega reda je podveza iz sinjega (tamno-modrega) baržuna ali žameta z ozkim zlatim obrobkom, ki se pod kolenom okoli leve noge zapenja; v to podvezo so všite besede: „Honny soit qui mal y pense“ (to je: „Sram ga bodi, kdor kaj slabega od tega misli“); razun tega nosi tisti, ki je s tim redom poslavljen, širok sinji trak, ki seže čez persi od leve rame proti desnega boka; na tem traku je pripeta zlata plošica z demanti okovana, na kteri se vidi sv. Juri premagavsi drakona (lindverna). Pravlica pravi, da vzrok tega reda je bil sledeči: Na plesišču, kjer je bil kralj an-

---

*) Kar mene — le slovenskega pisatelja — zadeva, se nemorem prederzniti v versto slovničarjev stopiti, ker imamo mnogo druzih za tako opravilo veljavnih mož. Na koncu tega domoljubnega sostavka pa bom razodel svoje misli o nasvetovani sodnii. Vrednik.

gležki Edvard III., in med druzimi tudi grofinja Salisbury ljubica njegova, se je med plesom grofinji odpela podveza leve nogovice. Kralj se podviza, podvezo pobrati; izkajočemu podveze pa se primeri, da vzdigne enmalo od tal njeno oblačilo; — čez to pa so se nekteri pričujočih muzati začeli. Grofinja je bila zavolj tega posmehovanja zlo razžaljena. Ko kralj to vidi, jo potolaži s tem, da posvarí zasmehovavce glasno rekoč: „Sram ga bodi, kdor kaj slabega od tega misli!“ in še pristavi, da vsi tisti, ki so se muzali zdaj čez to podvezo, bojo še hrepeneli po nji, da bi jo kadaj nositi smeli. Kmalo potem je ustanovil imenovani red hlačne podveze ali hlačnega traka, ki je še dandanašnji naj častniši angležki red, kterega le vladarji in naj višji angležki plemenitaži deležni biti zamorejo; število vitezov tega reda je s kraljem ali kraljico angležko vred omejeno le na 26, razun kraljevičev angležkih in ptujih redovnikov. Vendar ima kralj ali kraljica pravico, še izvoliti 26 tako imenovanih siromaških vitezov iz Windsora, kjer ima ta red svoj kapitel; vsaki teh siromačinov dobiva na leto 3000 gold. penzije.

Za poduk in kratek čas.

(Dalje.)

Naj strašnejše dogodbe te verste, kterih spomin se je zderžal v basnih ali v značajih ljudstev, so izvirale toraj iz častenja nepoznanih, nezapopadenih natornih močí. Družine in vlade so na duši in na telesu jarem nosile, ki si ga je vmišljeni duh nezavednih narodov sam na vrat navezal. Na deblu človeštva so se pa sušile krepke veje in rastle so le medle mladike. S srečnimi in nesrečnimi bogovi so se pogubile stare ljudstva; al česar se je deblo navzelo, ni pošlo, ko so veje trohnele, — stare kalí so po mladikah poganjale. Konec so jemale derhali nepotrebnih izmišljenih dobrih in hudih duhov, kolikor sta bolj se človeku ojstrila pamet in um.

Al človek sam sebi nezapopadljiva stvar se zaljubuje rad v nezapopadljive rečí. Dušno in telesno življenje se je zanemarjalo, bogočastje in vlade so zaderževale koristno napredovanje narodov. Otet človeka tolikanj rev in nadlog je prišel Odrešenik naš. Ko bi ga hotli in mogli le vsi razumeti! „Bratje ljubite se med sabo kakor sem jez vas ljubil“. Prinesel nam je keršansko véro, ki zadostuje vsim skrivnostim, podpira dušno in telesno napredovanje; véro, ki veže po neprecenljivih ukih človeka z edinim Bogom in zemljo. Zares okrepčaven studenec je nam pokazal in podelil, ki se nikdar ne posuší, če ga le človek samoglavno sam ne zatisne. Vedno bistre so njegove kapljice, in kakor vedno tekó tako vedno tudi ljudí kličejo, rekoč: „Pristopite sem in napite se za popotnico, da bote zmirej modrejši in Bogu bolj enaki!“ Kakor studenec vedno teče, se duh vedno bolj Bogu približuje.

Iz tega se pa razvidi, da je Bog nam dal ta dar, da ga vsak po svoji moči vživa. Tisti, ki mu je že bližej, če se smemo prederzniti tako reči, pije iz tega studenca, kar ga zamore še bolj popolnoma storiti. In tako je ta studenec vir, ki vedno nove bistre kapljice donaša in sicer vsakemu po svoji keršanski potrebi.

Čeravno velika potreba je bila, se je vendar le prekeršenje starega debla ustavljalo. Vse se je še starega kopita deržalo, malo kdo je uprašal: ali je bolji ali ne, dokler ga skušnja ni podučila. Treba je bilo s čudeži se prikupiti ljudstvu in z dobrotami njih serca omečiti. Natora je pred bila podpora vére; keršanstvo je moglo s čudeži pokazati, da je čez natoro. Al kakor se nerada starega debla prime mladika, tako težko in le z neutrudljivim prizadevanjem se je narod za narodom za pravo véro pridobival. Kjer se če mladika ali cep dobro prijeti, se morajo stare veje posekati, da mladih v rastenji ne zaderžujejo. Al na enkrat se serce preroditi ne dá. Kar sta oče in mati spoštovala, spoštuje večidel tudi hvaležen sin. In ko se prime mladika, le počasi žene, bolj še poganjajo mladike starega debla, kot da bi se hotle boriti za pravo. Če je duh preslab za podučenje, se s silo uganja bolje vedenje. Pa — čemu je pa bilo treba sile? Menda v serca kaj ljudem rajskega mirú in ljubezni vliti.

Treba je bilo človeku cel svet prirašenih in priljubljenih misel in vraž iz serca izdreti. In kako, ker natornih pravih postav še nobeden vedil ni! Na dušne potrebe so se opirati mogli, pa jih niso poznali, — rodile so se nove grozne tvorila.

Dosti je, da se prime mladika; ali bo sad rodila, vertnar še pervo leto ne praša. Vedno še plevél med pšenico poraša; da se dobro steblo ne izlere, je treba pustiti tudi marsiktero ljuliko. Dosti je bilo nekdaj si pridobiti serce človeško. Ni pa prašal nobeden: ali si, moj ljubi kristjan! z ajdovsko vero tudi popustil stare napačne zapopadke, ki podpirajo krivoverstvo, ki so oskrunili serce z vražami in krivimi mislimi. Kdor bi bil to terjati hotel, bi bil mogel jim dati prave zapopadke mesto napačnih. V tistih dneh pa še ni bilo nič kaj zdravih misel o natori znanih, do nekaj malega, kar so Gerki po svojem bistroumnem umišljevanji uganili, nekaj pa tudi tako natanko spoznali, da še dandanašnji velja. Toda premalo je bilo odkritih resnic in če so se bolj mešali zapopadki v véri, bolj je pomanjkovalo neoskrunjenih mož, ki bi bili zamogli po svoji zdravi pameti večje natorne postave spoznavati. Kar so Gerki dobrega osnovali, je zaterla Rimcov zmaga, morivka učenosti. Kar ji še ostane, pogrebe strašna prepad in razdertje rimskega kraljestva pod svojimi razvalinami, ki so v zvezi z ljudskim preseljevanjem po Europi tako dolgo časa vsaktere omike zakrivale. Pod strašnim podertjem časne močí zakopana in v železnih oklepih vraže zakovana je omika dočakovala rešitve od Arabcov, ki so z mečem pobito spet z mečem obudili. Toda le hitro je tudi njim ura odbila. Komaj so se jele umetnosti pod njih varstvom razcvetati, komaj so berstje poganjati jele, je nemila osoda njih za večerne dežele neprecenljive uke v svoje kraje nazaj pahnila. In černa tema se spet vleže na razne učenosti, — skorej bi bil vès svet pod mehkužnim krilom nevednosti in krivih vraž zaspal, tako so ga razujzdanost, slepota in grozovitne vojske in njih nasledki: pomanjkanje, lakota in kužne bolezni morile. Groza me je omeniti, kako se je pozneje godilo! Svetila je zveličavna sv. keršanska luč svetu, obdelovale so se tù in tam vede in znanstva, vendar je žalibog! krivoverno djanje, babje vraže in slepe navade ostalo značaj srednjega veka. (Dalje sledí.)

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Tersta 26. aprila. * Cena tukajšnega blaga se ni nič kaj premenila; le pšenico, koruzo in cuker iz Havane derže enmalo dražje. Iz Turškega se sliši, da polja in vinogradi večidel dobro letino obetajo. Dohodki našega mesta so za to leto prevdarjeni na 1 mil. 581.955 fl., stroški pa na 1 mil. 849.801 fl., tedaj bo zmanjkalo 267.846 fl.

Iz Tujinc pri Kamniku 24. aprila. Dovolite mi, da vam tudi od našega kraja nekaj malega naznanim. Kakor hitro se je včeraj dan nagnil in je mila luna svetiti jela, se oglasi na našem hribu mladina pričete naše šole v Tujncah pod vodstvom g. učitelja Jerneja Pirnata z mičnimi pesmami. Prepevali so „Zvonikarjevo“, „Popotnika“, „Veselja dom“, „Vigred“, „Lastovica“, „Svetlo sonce“, „Sirotica“, „Stari Krajnec“. Le-ti mili glasi naše šolske mladine so se čez hribe in doline razlivali tako ljubo, da je bilo veselje po celi okolici, — peli so pa našemu visoko častitemu gosp. fajmoštru Jurju Dolencu na čast in jim darovali leté serčne glasove za njih god. Hvala našemu ljubljenemu gosp. fajmoštru, da so nam pri tukajšni fari novo šolo osnovali. Pa tudi hvala našemu gosp. učitelju, da tak pridno oskerbuje šolski nauk! Saj se hvaliti smé, kar je hvale vredno. J. Gerkman, župan.

Iz Ljubljane. Pretečeno nedeljo se je, poprav že zlo gorko vreme, prav po Jolsvaškem prerokovanji v tako merzlo spreobernilo, da je včasih podnevi sneg naletaval, skozi 5 dní vsako noč zmerzovalo in nektere jutra huda slana bila. Da tako vreme za zgodnje sadove na vertih, v nogradih in na polji ni brez vse škode bilo, se nam je povedalo od več krajev, — da pa dosihmal vendar škoda ni tako velika bila, kakor nekteri pripovedujejo, smo zvedili za gotovo in nam očitno kaže mnogo marelic, breskev in češinj, ki še lepó cvetó kakor pred. Na Dolenskem je terta nek le v bolj sončnih krajih, kjer jo je poprejšna nenavadna gorkota hitreje k rasti posilila, škodo terpela. Za vse je pa to naj večja sreča bila, da mraz ni tako zlo škodoval, ker je vreme sploh suho bilo. — Tukajšna hranilnica (Sparrkassa) je v predvčeranjem zboru sklenila, v pripomoč novi ternovski cerkvi 2000 fl. darovati.

Novičar iz raznih krajev.

Kjer so v nekterih soseskah Ogerskega hude nadloge, da več kmetov nima nič žita za setev, so cesar milostno ukazali, naj se v naj bolj revnih 6 komitatih na pósodo dá 18.300 vagánov ječmena, 27.300 ovsa, 3452 koruze in 1087 vagánov boba. — Da se nauk na poglavnih normalnih šolah vredi po potrebah sedanjega časa, je ukazalo c. k. ministerstvo 23. t. m., da se učenje za vse poglavne šole po enaki osnovi napravi in vsaka poglavna šola se ima z začetkom novega šolskega leta 1856 v 4 razrede (klase) vrediti in čveterorazredna tudi imenovati; učenci se imajo po vsih péti in tù in tam tudi risati učiti; drugi nauki ostanejo kakor so zdaj; šolsko leto se začne na teh šolah z gimnazii vred; slovesne očitne preskušnje imajo le konec leta biti. — Ker se je v neki deželi primerilo, da se pri vplačevanju deržavnega posojila od plačanih 19 fl. in od zato prejete obligacije za 20 fl. terja dohodninski davek, je c. k. ministerstvo dnarstva izreklo, da tako ravnanje se ne vjema s predpisi dohodninske postave in da se ima tedaj opustiti. — Iz izkazka cesarskega dnarnega kovstva povzamemo, da od leta 1848 do 1854 je bilo v vsih dnarnih kovnicah našega cesarstva zlatega in srebernega dnarja izkovanega za 112 mil. 274.377 fl., namreč cekinov za 43 mil. 546.478 fl., srebernega dnarja pa za 68 mil. 727.899 fl. — Naj važnejša novica tega tedna je, da se je dunajski zbor po 13. seji ločil, ker se poslanci o tretjem poglavji (ki zadeva zmanjšanje ruske močí na černem morji) niso zediniti mogli. V pondeljk je tedaj angležki minister Russel zapustil Dunaj, kmalo za njim je imel tudi francozki minister Drouin de l'Huys iti. To je znamnje, da se sedanja velika pravda ne bo dala na poti mirne sprave dognati, ako ne bota — kakor „Oest. Corr.“ vendar še dobro upa — francozki poslanec pri cesarji Napoleonu in angležki pri kraljici Viktorii domá z besedo več opravila, da se „začeta mirna sprava do konca dožene“. Austrijanska vlada je na obé strani — na francozko-angležko in pa rusovsko — vse storila, da bi se pravičnim terjatvam zadostilo, in če dosihmal ni mogla svojega namena doseči, ni ona tega kriva. Kaj pa bo naprej storila? „Austrijanske vlade terdni namen je — pravi „Presse“ — ne na eno ne na drugo stran preskočiti tiste določene meje, ki jo terja pravica, in tista gori omenjena važna beseda vladnega časnika „Oest. Corr.“, ktera pravi, da, če prideta francozki in angležki poslanec domú, se bo „začeta mirna sprava lože do konca dognala“, daje naznanje, da se nima le samo od rusovske vlade pričakovati, da bi se udala, temuč tudi od angležke in francozke, da kaj odjenjate. Ker rusovska vlada ne odjenja več, je le vprašanje: ali bote francozka in angležka se kaj omečiti dale. Ako smé govor cesarja Napoleona, s kterim je, iz Londona domú gredé, v Boulogneškem taboru bivajočo francozko armado pozdravil, za kaj veljati, ni misliti na mirno spravo, in to toliko manj, če bo zedinjena armada v Krimu srečno napredovala. Pred Sevastopoljem terpí huda vojska neprenehoma; sliši se, da v 24 urah po 20.000 bomb in kugel letí na rusovsko terdnjavo, da pa tudi Rusi na vsih krajih ravno tako krepko pošiljajo bombe nad zaveznike. Vsako uro se pričakuje, da bojo zavezniki z naskokom planili nad Sevastopolj; Rusi so popolnoma pripravljeni na to, in posadka v Sevastopolji že komaj čaka, da bi se enkrat do zadnjega sprijela s sovražnikom. Francozi bi bili morebiti naskok že poskusili, pa angležki poveljnik lord Raglan se ustavlja, ker šteje le še 16.000 vojakov in se boji, da bi v naskoku še ob te ne prišel in nazadnje poveljnik brez armade ne bil. Po poslednjih novicah gré zaveznikom vojska po sreči, in turška armada se pripravlja v Balaklavo marširati. — Londonski časniki so bili te dní še vse polni popisov, kako slavno in serčno se je sprejemal povsod cesar Napoleon, kteri je bil v sovetu angležkih ministrov pri ti priliki tudi s častjo naj višjega poveljnika (generalissimus-a) zedinjene armade v Krimu poslavljen. V pondeljk zvečer sta prišla cesar in cesarica srečno domú v Pariz, kjer bo cesar le malo dní ostal in se kmali (eni pravijo, že 3. maja) čez Dunaj na Turško in v Krim podal. — V Varšavi se delajo že velike priprave za slovesno kronanje novega cara, ktero ima biti mesca rožnika. Car Aleksander II. ima nek Poljce rad, kakor jih je imel tudi rajnki car pred ustajo leta 1830. — V Carigradu in tudi v nekterih druzih krajih so imeli potres skoz 3 dní; 13. dan t. m. se je 12krat zemlja tresla. — Od mnogih krajev sveta: Nemškega, Francozkega itd. se bere, da tudi pri njih se je 20. aprila začel hud mraz, ki je škodoval drevju in polju; celó okoli Smirne je gore sneg zapadel in na planem je večkrat toča šla.

Serbsko klagovanje za mertvimi.

(Dalje.)

6.

Spet tako.

Bojno kopje u planini stalo,
Vsa planina od njega se sjala,
Tu je bolan Ivane bolehal;
K njemu pride bleda tica kavran,
V kljunu mu je vode donašala
Ter mu smertne usta namakala;
Ivane jo po Bogu zaklinja:
„Oj za Boga, bleda tica kavran!
„Ti poleti do dvora mojega,
„Pa materi reci tužni moji,
„Tužni majki, i bratom žalostnim
„In ljubici moji zajokani,
„Da so meni rane dosadile,
„Da me drugo dočakati neče,
„Z očmi mene vidili ne bojo“.
Posluhne ga bleda tica kavran,
In ona je za Boga marala,
K njegovemu dvoru poletela,
In doklicuje Ivanovo mater:
„Zlo ti jutro, Ivanova mati!
„Ivana ti rane so dopale *)
„In boluje brez nikogar svoj'ga.“
Mati velí: „Gorje meni, sinko!
Bratje velé: „Prejoh! naše krilo,
„Na junaštvu povsod od osvete!“
Tužna ljuba: „Prejoh! moja dika!“

(Dalje sledí.)

*) Rane so dopale, to je, je ranjen.
**) Beli Krajnci ne pravijo: aube, ampak joh, prejoh!

Stan kursa na Dunaji 25. aprila 1855.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	79 7/8	fl.
	4 1/2 „	70	„
	4 „	63 1/4	„
	3 „	48 3/4	„
	2 1/2 „	39 3/4	„
Oblig. 5% od leta 1851 B		91 3/4	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		72 3/4	„
Zajem od leta 1834		217 1/4	„
„ „ 1839		117	„
„ z loterijo od leta 1854		100 3/4	„
„ národni od leta 1854		84 2/8	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.		82	fl.
Windišgrac. „ „	20 „	29	„
Waldštein. „ „	20 „	28 1/2	„
Keglevičeve „ „	10 „	11 1/2	„
Cesarski cekini		6 fl. —	
Napoleondor (20 frankov)		9 fl. 54	
Suverendor		17 fl. 16	
Ruski imperial		10 fl. 7	
Pruski Fridrihsdor		10 fl. 40	
Angležki suverendor		12 fl. 31	
Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.		27 1/2	fl.

Loterijne srečke:

V Terstu 25. aprila 1855: 47. 74. 11. 9. 38.

Prihodnje srečkanjé v Terstu bo 5. maja 1855.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.